

Briselē, 16.2.2021.
COM(2021) 62 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par sviras rādītāja rezervju regulējuma iespējamu paplašināšanu, attiecinot to arī uz C-SNI, un par kopējās riska darījumu vērtības mēra noteikšanu un aprēķināšanu, tostarp attiecībā uz centrālās bankas rezervēm piemērojamo procedūru

Ziņojuma juridiskais pamats un darbības joma

Regulas (ES) Nr. 575/2013 (“Kapitāla prasību regula” jeb “KPR”) 511. pantā, ievērojot grozījumus ar Regulu (ES) 2019/876 (turpmāk “KPRII”)¹, noteikts, ka Komisija līdz 2020. gada 31. decembrim iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par to, vai:

- (a) attiecībā uz citām sistēmiski nozīmīgām iestādēm (“C-SNI”)^{2,3} ir lietderīgi ieviest sviras rādītāja palielināšanu; un vai
- (b) kopējās riska darījumu vērtības mēra definīcija un aprēķins, kā minēts KPR 429. panta 4. punktā, tostarp attiecībā uz centrālās bankas rezervēm piemērojamo procedūru, ir atbilstīgi.

Šajā ziņojumā Komisijai ir jāņem vērā starptautiskās norises un starptautiski saskaņoti standarti un jāapsver iespēja iesniegt tiesību akta priekšlikumu.

Sviras rādītāja palielināšana citām sistēmiski nozīmīgām iestādēm

Attiecībā uz G-SNI – sviras rādītāja rezervju prasība ES tiesību aktos ir ieviesta saskaņā ar Bāzeles Banku uzraudzības komitejas (BCBS) 2017. gada decembra vienošanos⁴. Attiecībā uz aptuveni 160 ES iestādēm, kas pašlaik ir identificētas kā C-SNI⁵, līdz šim nav pastāvējusi līdzīga sviras rādītāja rezervju prasība.

Nepieciešamība novērtēt, vai attiecībā uz C-SNI ir lietderīgi ieviest sviras rādītāja rezerves, izriet no tā, ka ar KPRII tika ieviesta sviras rādītāja rezervju prasība attiecībā uz iestādēm, kas identificētas kā globālas sistēmiski nozīmīgas iestādes (G-SNI). Eiropas Savienībā pašlaik ir astoņas G-SNI. Šīm iestādēm rezervju prasība ir noteikta 50 % apmērā no G-SNI riska darījumu rezervju rādītāja⁶ un to piemēro papildus nākotnē piemērojamai prasībai par minimālo sviras rādītāju⁷ (pirmā pīlāra prasība) un papildu pašu kapitāla prasībai ar mērķi novērst pārmērīgas sviras risku⁸ (otrā pīlāra prasība).

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/876 (2019. gada 20. maijs), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, pārskatu sniegšanas un informācijas atklāšanas prasībām un Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 150, 7.6.2019., 1. lpp.).

² C-SNI ir definētas 131. pantā Direktīvā 2013/36/ES (“Kapitāla prasību direktīva” jeb “KPD”), ievērojot grozījumus ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. maija Direktīvu (ES) 2019/878 (OV L 176, 27.6.2019., 338. lpp.).

³ Uz kredītiestādēm attiecināma prasība, ka minimālais sviras rādītājs ir 3 %, tā kļūs piemērojama 2021. gada 28. jūnijā. Sviras rādītāja prasības mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti, tā darbojas kā atbalsta mehānisms riska kapitāla prasībām un tā ierobežo pārmērīgas sviras veidošanos ekonomikas augšupejas laikā, un šī prasība papildina riska kapitāla prasības.

⁴ Skatīt Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (2017): “*Basel III: Finalising post-crisis reforms*”, 140.–141. lpp.

⁵ Skatīt <https://eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/other-systemically-important-institutions-o-siis->

⁶ Skatīt KPR 92. panta 1.a punktu.

⁷ Skatīt KPR 92. panta 1. punkta d) apakšpunktu un attiecīgā gadījumā 429.a panta 7. punktu.

⁸ Skatīt KPD 104. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

Saskaņā ar KPRII tika noteikts, ka sviras rādītāja rezervju prasību piemēro G-SNI no 2022. gada 1. janvāra. Tomēr, lai nodrošinātu iestādēm papildu iespēju nekavējoties un efektīvi reaģēt uz Covid-19 pandēmijas ietekmi, ar Regulu (ES) 2020/873 sviras rādītāja rezervju prasības piemērošanas datumu attiecībā uz G-SNI atlika par vienu gadu līdz 2023. gada 1. janvārim⁹. Tas atbilda pārskatītajam īstenošanas grafikam, par ko vienojās BCBS pārraudzības struktūra – Centrālo banku vadītāju un uzraudzības vadītāju grupa¹⁰.

Saskaņā ar KPR Komisija var apsvērt sviras rādītāja rezervju prasības ieviešanu attiecībā uz C-SNI divos dažādos datumos. Papildus iepriekš minētajam ziņojumam, ko iesniedz līdz 2020. gada beigām, šādu prasību attiecībā uz C-SNI var izskatīt kā daļu no banku nozares makroprudenciālo instrumentu kopuma visaptverošās pārskatīšanas 2022. gadā, kā noteikts KPR 513. pantā¹¹. Minētās pārskatīšanas termiņš ir 2022. gada 30. jūnijs. Ņemot vērā sviras rādītāja rezervju piemērošanas termiņa atlikšanu attiecībā uz G-SNI, Komisija uzskata, ka izvērtējums par papildu rezervju prasības ieviešanu attiecībā uz C-SNI drīzāk būtu jāveic saskaņā ar KPR 513. pantu prasītā Komisijas ziņojuma sagatavošanas ietvaros. Šajā izvērtējumā Komisijai būs jāņem vērā tas, ka C-SNI grupa ietver dažādas iestādes, no kurām dažas lieluma un darbības ziņā ir līdzīgas G-SNI, savukārt citas ir ievērojami mazākas un ir vairāk orientētas uz iekšzemes tirgu. Šīs C-SNI grupas neviendabības dēļ nepieciešams rūpīgs izvērtējums par to, cik lietderīgi ir G-SNI sviras rādītāja rezervju prasību attiecināt uz šo grupu.

Sviras rādītāja rezervju paplašināšanai patiešām var būt plašāka ietekme, kas jāapsver saistībā ar citām banku nozares makroprudenciālā regulējuma iespējamām izmaiņām, kuras varētu uzskatīt par nepieciešamām, jo īpaši ņemot vērā pašreizējās krīzes laikā gūto pieredzi. Tāpēc ir lietderīgi apsvērt sviras rādītāja rezervju prasības paplašināšanu, attiecinot to arī uz C-SNI, saistībā ar banku nozares makroprudenciālo instrumentu kopuma visaptverošo pārskatīšanu 2022. gadā.

Kopējās riska darījumu vērtības mēra definīcija un aprēķināšana

Ar KPRII tika grozīts sviras rādītāja aprēķins¹² nolūkā saskaņot Eiropas regulējumu ar pārskatīto starptautisko standartu, kas iekļauts 2017. gada “Bāzeles III” pēckrīzes regulējuma reformas paketē. Šīs izmaiņas *inter alia* tika ieviestas nolūkā starptautiskā mērogā nodrošināt vienlīdzīgu konkurences apstākļus iestādēm, kas ir iedibinātas Savienībā, bet darbojas arī ārpus Savienības¹³.

Pēc KPRII pieņemšanas BCBS ir papildus pārskatījusi vienu konkrētu sviras rādītāja regulējuma aspektu. Lai atvieglotu klienta tīrvērtes pakalpojumu sniegšanu, 2019. gada jūnijā sviras rādītāja vajadzībām tika grozīta **procedūra attiecībā uz atvasinātajiem instrumentiem, kam veikta**

⁹ Skatīt 17. apsvērumu un 2. panta 2. punktu Regulā (ES) 2020/873 (OV L 204, 26.6.2020., 4.–17. lpp.).

¹⁰ Skatīt BCBS paziņojumu presei “Governors and Heads of Supervision announce deferral of Basel III implementation to increase operational capacity of banks and supervisors to respond to Covid-19”, 2020. gada 27. marts, pieejams tīmekļa vietnē: <https://www.bis.org/press/p200327.htm>

¹¹ Skatīt KPR 513. panta 1. punkta e) apakšpunktu, kurā noteikts, ka Komisijai jānovērtē, vai sviras rādītāja rezervju prasība, kā minēts KPR 92. panta 1.a punktā, būtu jāpaplašina uz citām sistēmiski svarīgām iestādēm, kas nav G-SNI, vai tā kalibrācijai būtu jāatšķiras no G-SNI kalibrācijas un vai tā kalibrācijai vajadzētu būt atkarīgai no iestādes sistēmiskā nozīmīguma līmeņa.

¹² Skatīt KPRII 1. panta 117. punktu.

¹³ Skatīt KPRII 8. apsvērumu.

klienta tīrvērtē¹⁴. Atbilstoši pārskatītajiem noteikumiem procedūra attiecībā uz šiem atvasinātajiem instrumentiem kopumā ir saskaņota ar procedūru, kas noteikta ar standartizēto pieeju darījuma partnera kredītriskam (SA-CCR) uz risku balstītā sistēmā. Šis grozījums ļauj iestādēm aizvietošanas vērtību un potenciālo nākotnes riska darījuma vērtību attiecībā uz atvasināto instrumentu, kam veikta klienta tīrvērtē, kompensēt ar naudas un nenaudas formas sākotnējo drošības rezervi, kas ir nošķirta, un naudas un nenaudas formas mainīgo drošības rezervi, kas ir saņemta no klienta.

Tirgus dalībnieki ir konstatējuši, ka saistībā ar iepriekšējo procedūru attiecībā uz atvasinātajiem instrumentiem, kuriem veikta klienta tīrvērtē, ir pieaugusi tirgus koncentrācija tīrvērtē pakalpojumu sniegšanā¹⁵. Tāpēc tiek uzskatīts, ka pārskatīšana ir būtiska, jo, samazinot iestāžu mainīgās izmaksas un būtiski neietekmējot to vispārējo noturību, tiek likvidēts stimuls iestādēm piedāvāt klienta tīrvērtē pakalpojumus. Grozījumam būtu jāatvieglo tīrvērtē pakalpojumu sniegšana, kas atbilst pēc globālās finanšu krīzes ieviesto reformu mērķim radīt stimulus centralizēti veikt ārpusbiržas atvasināto instrumentu tīrvērtē.

Pārskatītie BCBS noteikumi par klienta tīrvērtē kļūs piemērojami 2023. gada 1. janvārī. Atšķirībā no BCBS noteikumiem – saskaņā ar pārskatīto Eiropas sviras rādītāja regulējumu, ko piemēro no 2021. gada 28. jūnija, nenaudas mainīgo drošības rezervi joprojām nedrīkst izmantot, lai kompensētu aizstāšanas vērtību¹⁶. Lai Eiropas iestādēm sniegtu tādu pašu stimulu piedāvāt klienta tīrvērtē pakalpojumus un starptautiskā mērogā nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, KPR procedūra attiecībā uz atvasinātajiem instrumentiem, kuriem veikta klienta tīrvērtē, būtu jāsaskaņo ar pārskatīto starptautisko standartu. Lai saskaņošanu veiktu laicīgi, pārskatīšanu Komisija plāno iekļaut gaidāmajā tiesību akta priekšlikumā, kura mērķis ir ieviest “Bāzeles III” reformas galīgos elementus.

Kā norādīts šā ziņojuma sākumā, saskaņā ar KPR 511. pantu Komisijai ir arī uzdots ziņot par to, vai **centrālās bankas rezervēm piemērojamo procedūru** ir lietderīgi izmantot sviras rādītāja vajadzībām. Pamatojoties uz pārskatīto 2017. gada Bāzeles standartu¹⁷, Eiropas sviras rādītāja regulējumā ar KPRII tika ieviesta rīcības brīvība ārkārtas apstākļos uz laiku izslēgt konkrētus centrālās bankas riska darījumus no iestādes kopējās riska darījumu vērtības mēra¹⁸. Minētās rīcības brīvības mērķis ir atvieglot monetārās politikas pasākumu efektīvu transmisiju. Saskaņā ar sākotnējo kompensēšanas mehānismu, kas izklāstīts KPRII, jebkura ietekme, ko rada centrālās bankas rezervju izslēgšana, bija pilnībā jāneitralizē, stingri samērīgā veidā palielinot iestādes individuālo sviras rādītāja prasību.

Covid-19 krīze ir parādījusi, ka šāds kompensēšanas mehānisms būtu bijis pārāk ierobežojošs un ka tā piemērošana nebūtu atvieglojusi monetārās politikas efektīvu transmisiju. Tā kā sviras

¹⁴ Skatīt Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (2019): “Leverage ratio treatment of client cleared derivatives”, 2019. gada jūnijs, pieejams tīmekļa vietnē: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d467.pdf>

¹⁵ Skatīt BCBS, CPMI, FSP un IOSCO (2018): “Incentives to centrally clear over-the-counter (OTC) derivatives: A post-implementation evaluation of the effects of the G20 financial regulatory reforms”, 2018. gada novembris, pieejams tīmekļa vietnē: www.bis.org/publ/othp29.pdf

¹⁶ Skatīt KPR 429.c panta 3. punktu.

¹⁷ Skatīt Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (2017): “Basel III: Finalising post-crisis reforms”, 144. lpp.

¹⁸ Skatīt KPR 429.a panta 1. punkta n) apakšpunktu un 5. līdz 7. punktu, ievērojot grozījumus ar KPRII.

rādītāja prasības palielinājums pilnībā neitralizētu atbrīvojumu attiecībā uz centrālās bankas rezervēm, iestāžu rīcība būtu bijusi ierobežota attiecībā uz to centrālo banku rezervju palielinājuma līmeni. Tas savukārt varētu būt atturējis iestādes stresa situācijā izmantot centrālās bankas likviditātes iespējas tik lielā mērā, cik nepieciešams, tādējādi kavējot monetārās politikas pasākumu efektīvu transmisiju. Ņemot vērā iestādes ierobežoto rīcības brīvību kontrolēt centrālās bankas rezervju apjomu krīzes laikā¹⁹, tā varētu būt spiesta aizņemt līdzekļu īpatsvaru samazināt, pārdodot aktīvus vai samazinot aizdevumus reālajai ekonomikai, vai abējādi.

Ņemot vērā šos konstatējumus un pamatojoties uz Komisijas 2020. gada 28. aprīļa priekšlikumu²⁰, likumdevēji pārskatīja attiecībā uz centrālās bankas rezervēm piemērojamo procedūru²¹. Rīcības brīvību izmantojošās iestādes individuālā sviras rādītāja prasība saskaņā ar šo pārskatīto procedūru tiks koriģēta tikai vienu reizi, proti, brīdī, kad iestāde izmanto šo rīcības brīvību. Korekcija tiks balstīta uz iestādes atbilstošo centrālās bankas rezervju vidējo vērtību un tās kopējās riska darījumu vērtības mēru datumā, kas uzskatāms par ārkārtas apstākļu sākumu. Koriģēto sviras rādītāju piemēros visā periodā, kurā tiek īstenota rīcības brīvība, un tas nemainīsies tāpat kā saskaņā ar iepriekšējo kompensācijas mehānismu.

Minētajai pārskatīšanai, kas arī kļūs piemērojama 2021. gada 28. jūnijā atbilstoši KPR II sākotnēji paredzētajam grafikam, būtu jāuzlabo rīcības brīvības efektivitāte un jānodrošina kompetentajām iestādēm lielāka elastība pienācīgi un mērķtiecīgi rīkoties iespējamajos turpmākos satricinājumos un krīzēs. Turklāt, lai nodrošinātu minētās rīcības brīvības pieejamību pašreizējās Covid-19 pandēmijas laikā un līdz pārskatītās procedūras piemērošanas brīdim, Eiropas sviras rādītāja regulējumā tika ieviesta pārejas laika rīcības brīvība uz laiku izslēgt konkrētas centrālo banku rezerves²².

Secinājumi

Komisija neuzskata, ka šābrīža kontekstā attiecībā uz citām sistēmiski nozīmīgām iestādēm ("C-SNI") ir lietderīgi ieviest sviras rādītāja palielināšanu. Šis jautājums būtu jāizskata kā daļa no banku nozares makroprudenciālo instrumentu kopuma visaptverošās pārskatīšanas, ko saskaņā ar KPR 513. pantu paredzēts veikt līdz 2022. gada 30. jūnijam.

Komisija uzskata, ka ir lietderīgi koriģēt KPR 429. panta 4. punktā paredzētā kopējās riska darījumu vērtības mēra aprēķinu nolūkā saskaņot procedūru attiecībā uz atvasinātajiem instrumentiem, kuriem veikta klienta tīrvērte, ar starptautiski atzītiem standartiem.

¹⁹ Šajā sakarā Eiropas Centrālā banka ir atzīmējusi, ka "(...) monetārās politikas īstenošanas rezultātā palielinoties centrālās bankas likviditātei, palielināsies banku sistēmas rezervju daudzums, kā tas ir saistībā ar COVID-19 krīzi nesen izziņoto monetārās politikas pasākumu gadījumā. Lai gan atsevišķas kredītiestādes var pārvietot šīs rezerves, banku sistēma nespēs izvairīties no šo papildu rezervju turēšanas un ar to saistītā sviras rādītājā izmantotā kopējās riska darījumu vērtības mēra palielināšanas." Eiropas Centrālās bankas Atzinums (2020. gada 20. maijs) par grozījumiem Eiropas Savienības prudenciālās uzraudzības regulējumā, reaģējot uz COVID-19 pandēmiju (CON/2020/16) (2020/C 180/04, OV C 180, 29.5.2020., 4.–9. lpp.).

²⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko Regulas (ES) Nr. 575/2013 un (ES) 2019/876 groza attiecībā uz korekcijām, kuras veicamas, lai reaģētu uz Covid-19 pandēmiju, 28.4.2020., COM/2020/310 final, pieejams tīmekļa vietnē: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020PC0310>

²¹ Skatīt Regulas (ES) 2020/873 9. apsvērumu un 1. panta 4. punktu.

²² Skatīt KPR 500.b pantu.

Likumdevējs jau ir pārskatījis centrālās bankas rezervēm piemērojamo procedūru, pieņemot Regulu (ES) 2020/873. Tā kā nav citu starptautisku notikumu attiecībā uz centrālo banku rezervēm un nesen ir veikta minētā pārskatīšana, Komisija neuzskata, ka ir vajadzīgi papildu grozījumi.